

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ชุมชนน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่ง ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ปัจจุบันมีสถานภาพเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 12 ตำบลของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วิถีชีวิตของชาวชุมชนน้ำน้อยช่วงก่อนประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2503 ย้อนหลังเป็นต้นไป) ประกอบอาชีพหลายอย่างได้แก่ ทำนา เก็บของป่า เลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก ทำสวนยางพารา ทำตาลโดนคหัตถกรรมตีเหล็ก ทำเหมืองแร่ กระจเบื้อง และอื่นๆ อีกหลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะหัตถกรรมตีเหล็กนั้นผู้ที่ริเริ่มก็คือ คนจีนที่เข้ามาทำแร่เหล็กสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ถ่ายทอดวิชาตีเหล็กจนสืบทอดต่อมา แต่ในขณะนี้การตีเหล็กเสื่อมความนิยม เป็นอาชีพที่คนในสังคมปัจจุบันไม่ให้ความสนใจ เหลือผู้ประกอบการเพียง 2 รายเท่านั้น คือ นายบุญย พันธ์นิล และ นายวัน ธรรมโชติ ซึ่งแต่ละท่านก็ล้วนอายุมากแล้วทั้งสิ้น กรรมวิธีตีเหล็กที่ใช้อยู่ก็ยังคงเป็นกรรมวิธีแบบเดิมๆ ไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงหรือมีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ออดีตเคยทำแบบโค ปัจจุบันก็ยังคงทำแบบนั้น เช่น ยังคงใช้สุมของบรรพบุรุษในการสุมลมดลึงเหล็กเหมือนเมื่ออดีตหลายร้อยปีที่ผ่านมา อาชีพตีเหล็กในอดีตสามารถทำรายได้ให้แก่กลุ่มเป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันทำพอเลี้ยงตัว ทำเท่าที่พอจะทำได้เท่านั้น ตลาดก็ค่อยๆ ลดน้อยลงไป ประกอบกับมีผลิตภัณฑ์มีคสมัยใหม่ที่มีความหลากหลายเข้ามาทดแทนในตลาด ทั้งๆ ที่มีคนน้ำน้อยมีกรรมวิธีการผลิตและเทคนิคที่พิเศษและแตกต่างไปจากการผลิตมีคของที่อื่นๆ กลุ่มผู้ผลิตมีทั้ง 2 ท่านที่เหลือ มีความกังวลว่า ในอนาคตการตีมีคแบบดั้งเดิมจะสูญหายไปพร้อมกับช่างตี เพราะขาดการสืบทอดจึงอยากให้มีการทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการตีมีคให้มีความสะดวกมากขึ้น สามารถผลิตสินค้าที่มีความหลากหลายรูปแบบและสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีคได้มากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เนื่องจากมีคนน้ำน้อย เป็นสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีอายุยาวนานมานับร้อยปีแล้ว ขณะนี้เริ่มเสื่อมถอยจนแทบจะหาผู้สืบทอดได้ยาก ทั้งๆ ที่มีคนน้ำน้อยเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนั้นโครงการวิจัยจึงมีเป้าหมายเพื่อ

1.2.1 ชี้แจงจรชีวิตผลิตภัณฑ์มีคน้ำน้อยด้วยวิธีการจัดการทางธุรกิจและการตลาด

1.2.2 พัฒนากระบวนการผลิตให้ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีใหม่

1.2.3 พัฒนามีคน้ำน้อยให้เกิดความหลากหลายสู่ความเป็น OTOP

1.2.4 ปลูกกระแสและสร้างจิตสำนึก เพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนานที่

นำภาคภูมิใจและอนุรักษ์ไว้สืบไป

1.3 ผลความคาดหวังหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เนื่องจากชุดโครงการวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในหลายด้าน ดังนั้น ผลประโยชน์หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ คาดว่าจะมีดังนี้

1.3.1 ผลประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงปริมาณ

- 1.3.1.1 ชุมชนน้ำน้อยจะได้เตาเผาเหล็กความร้อนสูง 1 เตา เป็นเตาเผาต้นแบบไว้ในชุมชนที่สามารถใช้งานได้
- 1.3.1.2 ปริมาณผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำได้เพิ่มมากขึ้นโดยใช้เวลาน้อยลง
- 1.3.1.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำได้หลากหลายมากขึ้น
- 1.3.1.4 ยอดขายและรายได้ของชุมชนคาดว่าจะเพิ่มขึ้นหลังจากมีการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- 1.3.1.5 จำนวนและชาวบ้านมีความรู้สึกรักและต้องการสานต่อเอกลักษณ์ของมรดกน้ำน้อยเพิ่มขึ้น

1.3.2 ผลประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงคุณภาพ

- 1.3.2.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและมองเห็นถึงความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของกลุ่ม
- 1.3.2.2 ชุมชนมีแนวคิดในเชิงการจัดการทางธุรกิจและมองเห็นถึงผลประโยชน์สู่ทวิร่วมกัน
- 1.3.2.3 มีแนวทางในการที่กลุ่มจะช่วยกันผลักดันให้มีค่าน้ำน้อยสามารถพัฒนาเป็น OTOP ได้
- 1.3.2.4 เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้และสามารถพัฒนากิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนได้เพิ่มขึ้น

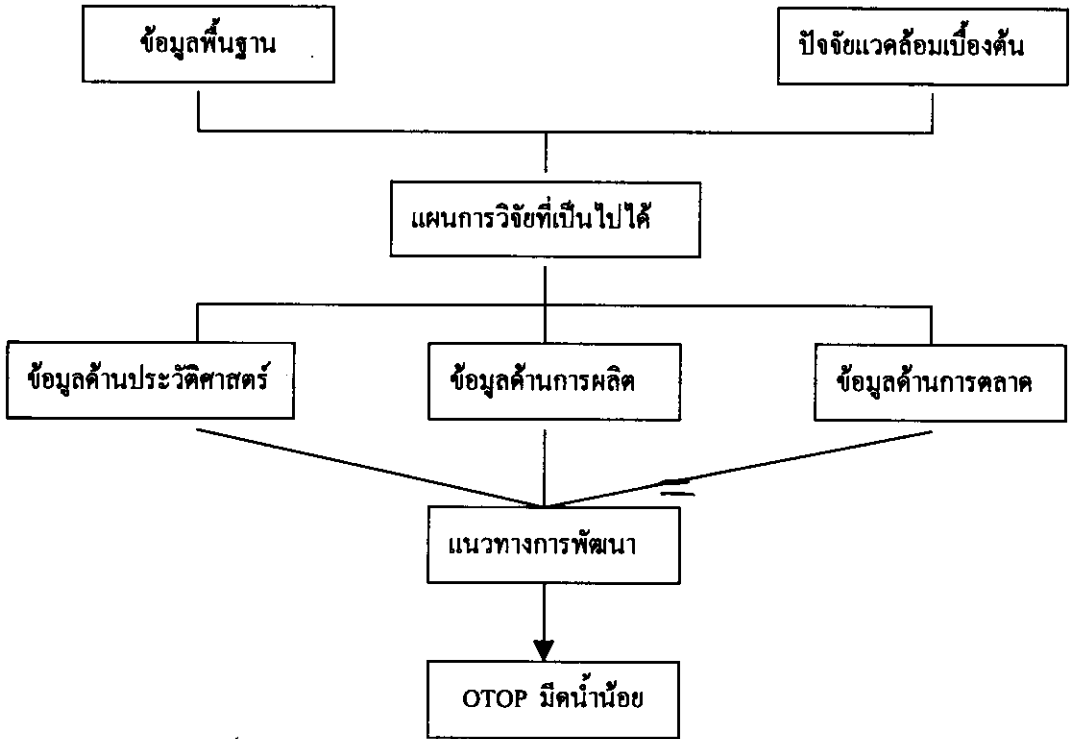
1.4 ขอบเขตของโครงการ

แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 โครงการย่อยโดยมีหัวหน้าชุดโครงการและนักวิจัย ดังต่อไปนี้

- โครงการย่อยที่ 1 ประวัตติความเป็นมา วิถีเชิงเศรษฐกิจ การพาณิชย์ ของสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณ มีค่าน้ำน้อย จังหวัดสงขลา
- โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนากระบวนการผลิตและสร้างเตาเผาเหล็กต้นแบบในการผลิตมีค่าน้ำน้อย จังหวัดสงขลา
- โครงการย่อยที่ 3 ความเป็นไปได้ทางการตลาดของมีค่าน้ำน้อย จังหวัดสงขลา

ที่	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ	จำนวนนักวิจัย (คน)
1	ประวัตติความเป็นมา วิถีเชิงเศรษฐกิจการพาณิชย์ของสินค้า	นายสุนันท์ อินทนิล	2
2	การพัฒนากระบวนการผลิตและสร้างเตาเผาเหล็กต้นแบบในการผลิตมีค่าน้ำน้อย จังหวัดสงขลา	ผศ.สุชาติ เย็นวิเศษ	6
3	การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาดของมีค่าน้ำน้อย จังหวัดสงขลา	ผศ.วีระศักดิ์ ตูลยาพร	2
รวม			10

1.5 กรอบแนวความคิดของชุดโครงการวิจัย

1.6 พื้นที่เป้าหมาย

1.6.1 โครงการย่อยที่ 1 และ 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1.6.2 โครงการย่อยที่ 3 พื้นที่เป้าหมาย คือ 10 อำเภอในจังหวัดสงขลา

1.7 ระยะเวลาในการทำวิจัยและถ่ายทอด

1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2547 – 30 มิถุนายน 2548

1.8 ผลผลิตของโครงการ

1.8.1 รายงานผลการศึกษาด้านประวัติศาสตร์	1 ชุด
1.8.2 รายงานผลการศึกษาด้านการผลิต	1 ชุด
1.8.3 รายงานผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านตลาด	1 ชุด
1.8.4 เตาเผาเหล็กต้นแบบ	1 เตา
1.8.5 เครื่องตีเหล็กต้นแบบ	1 เครื่อง

1.9 คำนึงวัดความสำเร็จของโครงการ

1.9.1 ตัวชี้วัดด้านปริมาณ

ด้านการผลิต :

นำภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการตีมีด มาพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการผลิตที่สะดวก รวดเร็ว มีคุณภาพ คงเอกลักษณ์ของความเป็นมีดน้ำน้อยไว้เช่นเดิม โดยในเวลาเท่าเดิมแต่ผลิตมีดได้เพิ่มขึ้นและปรับปรุงกระบวนการผลิตเป็นขั้นตอนในรูปของโรงงานได้

ด้านการจัดการความรู้

ในเบื้องต้นคาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อพัฒนาเป็นช่างตีมีดประมาณ 10-20 คน ซึ่งการจะเป็นช่างตีมีดที่เก่าและชำนาญได้นั้นคงต้องใช้เวลาพอสมควร หลังจากโครงการวิจัยสำเร็จ ประมาณ 2 ปี จะมีช่างตีเหล็กรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 7-10 คน นอกจากนี้ จะนำเอาความรู้ไปเสนอแนะยังโรงเรียนเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกอบรมของเยาวชนและนักเรียนในชุมชนน้ำน้อย จำนวน 4 โรง

ด้านเศรษฐกิจ

มีการจ้างงานในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการตีเหล็ก เช่น ทำด้ามมีด ตะไบ ตกแต่งมี เป็นลูกมือช่าง เป็นต้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.9.2 ตัวชี้วัดด้านคุณภาพ

- การทราบถึงเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ในชุมชนบ้านน้ำน้อย
- ความตระหนักและความตื่นตัวต่อการหวงแหนทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านน้ำน้อย
- มาตรฐานในการดำรงชีพของชุมชนบ้านน้ำน้อย
- ลดปัญหาการว่างงานและปัญหาสังคมของชุมชน